

Ilgspējīgs un videi draudzīgs velotūrisms Latvijas īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un NATURA 2000 teritorijās

Projekta laiks: 15.01.2007 – 15.12.2007

Projekta mērķis:

1. Izstrādāt vadlīnijas velotūrisma maršrutu galvenajiem plānošanas principiem dabas resursu un bioloģiskās daudzveidības saudzīgas un ilgtspējīgas izmantošanas kontekstā, kur galvenais pamats ir minēto resursu racionāla un nenoplicinoša izmantošana ilgtermiņā.
2. Apsēkojot teritorijas, ieteikt izveidot jaunus maršrutus, balstoties uz pieejamajiem resursiem, situācijas analīzi un pieprasījumu.
3. Pēc apsekotās informācijas un izstrādātajām vadlīnijām, sagatavot un publicēt ceļvedi ar velomaršrutiem, kas šobrīd ir izveidoti administrētajās un neadministrētajās īpaši aizsargājamās dabas teritorijās (ĪADT) un NATURA 2000 teritorijās – nacionālos parkos, dabas parkos, aizsargājamo ainavu apvidos, dabas liegumos, Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā, kā arī Baltijas jūras un Rīgas jūras līča aizsargjoslā u.c.

Projekta uzdevumi:

1. Izstrādāt dokumentu - vadlīnijas – praktiski izmantojamu (ĪADT administrācijas, Dabas aizsardzības pārvalde, tūrisma uzņēmēji, TIC, pašvaldības u.c.) rokasgrāmatu velotūrisma maršrutu veidotājiem ĪADT un NATURA 2000 teritorijās, kurā:
 - a. Iekļauti velotūrisma maršrutu plānošanas un izveides galvenie principi (kur, kā, kādā veidā, ko popularizēt, ko nē u.t.t.), kas ir vērsti uz bioloģiskās daudzveidības, sugu, ainavu, biotopu, dabas pieminekļu u.c. dabas resursu saudzīgu un ilgtspējīgu izmantošanu;
 - b. Analizēti konkrēti „labie” un „sliktie” dabas resursu izmantošanas velotūrisma piemēri un šobrīd pastāvošās dabas aizsardzības problēmas velotūrisma kontekstā minētajās teritorijās;
 - c. Skaidrota un uz praktiskiem piemēriem pamatota velotūrisma infrastruktūras loma videi draudzīga velotūrisma attīstībā;
 - d. Sagatavoti „Zaļie padomi velotūristam” - tūristiem „saprotamā valodā” no normatīviem aktiem u.c. politikas plānošanas dokumentiem „izvilkti” informācija par esošajiem administratīvajiem u.c. veida dabas aizsardzības

ierobežojumiem, kādi pastāv attiecībā uz velotūrisma un ar to saistīto aktivitāšu organizāciju minētajās teritorijās (praktisks materiāls tūrisma uzņēmējiem, pašvaldībām un TIC),

- e. Iekļauti priekšlikumi par konkrētu, uz apsekojumu bāzes veidotu jaunu velotūrisma maršrutu sagatavošana dažādās ĪADT un NATURA 2000 teritorijās.
2. Lai panāktu augstāk minēto uzdevumu, nepieciešams veikt sekojošus apakšuzdevumus:
 - a. Projekta laikā praktiski dabā apsekot¹ visus šobrīd esošos velotūrisma maršrutus Latvijas ĪADT un NATURA 2000 teritorijās;
 - b. Apsekot velotūrisma maršrutos iekļautos dabas un infrastruktūras objektus, veikt to (īpaši dabas tūrisma objektu, biotopu, sugu) atbilstības novērtējumu minētai tūrisma aktivitātei pēc projektā izstrādātas kritēriju sistēmas;
 - c. Veikt minēto velomaršrutu izpēti, analīzi un novērtējumu (no dabas resursu saglabāšanas un ilgtspējīgas izmantošanas viedokļa) pēc projekta ietvaros izstrādātas kritēriju sistēmas;
 3. Uz iegūtās informācijas un to analīzes izstrādāt, sagatavot un publicēt ar detāliem maršrutu aprakstiem ilustrētu un ar kartogrāfisko materiālu papildinātu videi draudzīga un ilgtspējīga tūrisma veida – velotūrisma ceļvedi latviešu un angļu valodās, kurā iekļautas tādas ĪADT un NATURA 2000 teritorijas kā nacionālie parki (Slīteres, Ķemeru un Gaujas NP), dabas parki (Papes, Engures ezera, Saukas, Embūtes u.c.), Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts u.c.

Nepieciešamības pamatojums:

1. Kā apstiprina LLTA „Lauku ceļotājs” 2006. gadā realizētais projekts "Ilgtspējīga dabas resursu izmantošana tūrisma piedāvājumā"
 - Šobrīd ĪADT un NATURA 2000 teritorijās pastāv dabas objekti un pieminekļi (t.sk. aizsargājami biotopi) – alas, iežu atsegumi, avoti, dabas pieminekļi, sugas, atsevišķi ezeri u.c. „objekti”, kuru vides kapacitāte tūrisma kontekstā ir krietni pārsniegta vai atrodas uz kritiskās robežas;
 - Daudzi no minētajiem dabas objektiem atrodas uz iznīcības robežas, vai arī ir stipri degradēti gan no bioloģiskās daudzveidības, gan ainaviskā u.c. aspektiem;Šī projekta rezultātā izstrādātās vadlīnijas parādītu Videi draudzīgu velomaršrutu veidošanu, izmantojot dabas objektus jūtīgās teritorijās.
2. Velotūrisms ir viens no videi draudzīgākajiem tūrisma veidiem, ja pareizi un pārdomāti tiek plānoti ar velotūrisma saistītie maršruti (aktivitātes nenotiek, piemēram, kāpās, jūtīgās teritorijās, nelabiekārtotās senieleju nogāzēs, netiek iekļautas unikālas un „trauslas” dabas vērtības) vienlaicīgi veicinot dabas un vides izglītību un izziņu videi draudzīgā veidā;

¹ Lielāko maršrutu daļu LLTA „Lauku ceļotājs” darbinieki ir apsekojuši iepriekšējo gadu laikā, taču projekta laikā tie tiktu vēlreiz apsekoti informācijas aktualizācijas nolūkos

3. Latvijā strauji pieaug ar vietējo un īpaši ārvalstu velotūristu skaits un popularitāte. Tajā pašā laikā šobrīd nav pieejams vienots informatīvs izdevums par velotūrisma iespējām un maršrutiem Latvijā kā latviešu, tā arī svešvalodās. Pieejamā informācija ir tikai par populārākajām teritorijām un maršrutiem tajās, tapēc slodze uz tām ir lielāka, kamēr citas teritorijas tūristiem nav zināmas;
4. Latvijā līdz šim nav izdots velotūrisma ceļvedis, kas aptvertu visas ĪADT un NATURA 2000 teritorijas, kurās šobrīd ir izveidoti velotūrisma maršruti. Šāds izdevums veicinātu:
 - Bioloģiskās daudzveidības, biotopu, sugu, dabas pieminekļu aizsardzību esošajos un plānotajos velotūrisma maršrutos, kas sevišķi svarīgi ir neadministrētajās ĪADT un NATURA 2000 teritorijās;
 - Videi draudzīga aktīvā tūrisma veida attīstību ĪADT un NATURA 2000 teritorijās un valstī kopumā;
 - Tūrisma un antropogēno slodžu koncentrēšanos tām piemērotās un jau labiekārtotās vietās, kā arī „novirzītu” velotūrisma plūsmu no dabas aizsardzības viedokļa nevēlamam objektiem un teritorijām;
5. Latvijā valsts mērogā līdz šim praktiski nav sekmētas ar velotūrisma un velotransportu saistītās aktivitātes, kas aicinātu tūristus ceļot un atpūsties videi draudzīgākā veidā. Joprojām arī trūkst praktiskas, vienkāršas un tūristiem viegli uztveramas informācijas par ĪADT un Natura2000 īpašajām vērtībām un adekvātu tūristu uzvedību tajās.
6. Minētā projekta aktivitātes sekmēs tūristu, tūristu uzņēmēju, pašvaldību, TIC darbinieku izglītību ar nozīmīgiem dabas aizsardzības jautājumu integrāciju velotūrisma plānošanas procesā;
7. Šobrīd ir vērojama nepietiekama tūrisma pakalpojumu sniedzēju, pašvaldību un tūrisma plānotāju sadarbība ar vides aizsardzības speciālistiem, kas tiktu sekmēta projekta īstenošanas gaitā.

Ilgtspējīga un videi draudzīga tūrisma attīstība kā prioritāte un uzdevums iekļauta vairākos nacionālās nozīmes politikas plānošanas dokumentos:

- Projekta mērķis un galvenie uzdevumi izriet no VIDM izstrādātās Bioloģiskās daudzveidības nacionālās programmas 17. nodaļā “Tūrisms, rekreācija un sports” definētā rīcību plāna:
 - 17.1. Saglabāt vērtīgos biotopus, kā arī to dabisko struktūru un sugu sastāvu populāros tūrisma un rekreācijas objektos:
 - 17.1.2. Saglabāt vērtīgos biotopus esošajās un potenciālajās tūrisma vietās.
 - 17.1.5. Sadalīt tūristu plūsmu, novirzot to no īpaši jutīgiem objektiem uz vietām, kur tā nodara vismazāko ļaunumu;
 - 17.1.6. Veicināt specializēta dabas tūrisma attīstību;
 - 17.1.8. Sporta, tūrisma un citus sabiedriskos pasākumus organizēt vietās, kur tiek nodarīts minimāls kaitējums dabai;
 - 17.1.9. Veicināt tūrisma pakalpojumu sniedzēju sadarbību ar vides speciālistiem un pašvaldībām ilgtspējīga tūrisma nodrošināšanai dabai nozīmīgās vietās;

17.2. Mazināt traucējums dzīvnieku sugām, it īpaši to vairošanās periodā.

- Latvijas ilgtspējīgas attīstības pamatnostādnes identificēti politikas mērķi un konkrētas rīcības politikas mērķu sasniegšanai, kur kā rādītāji šo mērķu sasniegšanai minēti: ekotūrisma īpatsvara pieaugums (lauku tūrisms u.c. videi draudzīgu tūrisma veidu īpatsvars utt.);
- Videi draudzīgu tūrisma veidu attīstība minēta arī lielāko ĪADT – nacionālo parku, dabas parku u.c. teritoriju dabas aizsardzības plānos, kā arī daudzos Latvijas plānošanas reģionu un pašvaldību teritorijas plānojumos.

Sagaidāmie rezultāti:

1. Uz praktiskas izpētes datiem izstrādātas (g.k. tūrisma uzņēmējiem, pašvaldībām, TIC un dabas aizsardzības speciālistiem) Vadlīnijas par velotūrisma maršrutu plānošanas un izveides galvenajiem pamatprincipiem ĪADT un NATURA 2000 teritorijās, kas ir vērsi un bioloģiskās daudzveidības, sugu, ainavu, biotopu, dabas pieminekļu u.c. dabas resursu saudzīgu un ilgtspējīgu izmantošanu, kā arī atspoguļoti konkrētiem analizētiem „labiem” un „sliktiem” tūrisma prakses piemēriem.
2. Ilustrēts un praktiski dabā izmantojams videi draudzīgs un aktualizēts Ceļvedis ar velotūrisma maršrutiem Latvijas ĪADT un NATURA 2000 teritorijās (latviešu un angļu valodā);
3. Izveidota un publicēta velotūrisma maršrutu ĪADT un NATURA 2000 teritorijās sadaļa Internetā LLTA „Lauku ceļotājs” mājas lapā www.celotajs.lv;

Paredzamā ietekme:

1. Saglabāti un ilgtspējīgi izmantoti biotopi, sugas, dabas pieminekļi un dabas tūrisma objekti un bioloģiskā daudzveidība kopumā ĪADT un NATURA 2000 teritorijās – nozīmīgos tūrisma galamērķos;
2. Novērsta un mazināta antropogēnā slodze uz augstāk minētajiem dabas tūrisma objektiem;
3. Veicināta tūrisma pakalpojumu sniedzēju, pašvaldību un tūrisma plānotāju sadarbība ar vides aizsardzības speciālistiem;
4. Veicināta dabas aizsardzība un izglītošanās ĪADT un NATURA 2000 teritorijās, kas ir nozīmīgi tūrisma galamērķi.
5. Virzīta velotūristu plūsma pa šim mērķim piemērotām un labiekārtotām teritorijām un maršrutiem;
6. Izglītotāki un informētāki vietējie un ārvalstu velotūristi;